

CHINEESCH GEZINSLEVEN IN HOLLAND

door G. J. PEELEN

WE WANDELEN SAMEN DOOR KATENDRECHT. Ds Pieron en ik, op weg naar zijn „blijde-boodschapzaal,” waar hij met een helper een slöjdmiddag leidt voor de Chineesche halfbloedjes.

't Is een mistroostige gure middag in Maart. De snij-dende wind giert door de rechte, eentonige en armoe-vale straten; papier en afval liggen tegen den trottoir-band, de huizen zijn verveloos en kaal.

Een deprimeerend geheel.

Zoo 's middags is er weinig leven op Katendrecht. Af en toe schiet een Chinees voorbij in zijn blauwe stokerspak, maar de muziek in de restaurants met hun grillige Chineesche karakters op de ruiten, en 't geluid van rammelende steenen in de boardinghouses, alles wat bij avond deze havenwijk tot iets exotisch en geheimzinnigs maakt, ontbreekt, in de nuchtere werkelijkheid van een kouden middag.

Maar dan in de Sumatrastraat, in de donkere portieken van de kille huizenrijen plotseling iets als een verloren gegaan zaadje, dat op een mestvaalt ontkiemd en tot bloei gekomen is.

Een viertal halfbloedjes, meisjes, met de breede jukbeenderen, en scheefstaande oogen van hun Chineeschen vader, vermengd met de blanke volheid en rondheid hunner Europeesche moeder.

Van een Chinees zal men, oordeelend van uit ons Westersch gezichtspunt, niet gauw zeggen, dat hij knap is; en van de vale, vroeg verwelkte vrouwen, die men hier aantreft, evenmin. Maar deze kinderen, deze halfbloedjes, zijn het, bijna zonder uitzondering.

Nog sterker trof mij dat bij de oudere kinderen, die ik dien middag in het zaaltje over hun werk gebogen zag.

Een paar hebben Ds Pieron al zien aankomen, hollen hem met ongeveinsde blijheid tegemoet, en bedelen: „Meester,” — bij deze kinderen is hij „meester” — „mogen we al naar binnen?”

Een beetje onzeker wachten ze zijn antwoord af, want 't is nog geen half vier.

Maar een van de aardigste typen, Quinie Wing, fluistert met een onweerstaanbaar en vertederend lachje: „Meester, oom Yan komt morgen terug, en ik wou zijn dassenhanger zoo graag afhebben.”

Ds bezwijkt, en met Quinie komt het heele stelletje, jongens en meisjes al naar binnen, en hoewel de vakonderwijzer, die Ds bijstaat, er nog niet is, mogen ze al vast beginnen, nog vóór 't gebed, omdat Quinie zoo'n haast heeft.

Het zaaltje is in een oud café ingericht. Ds staat achter 't buffet, waar de oude bierkraan nog aan de vroegere bestemming herinnert; een pot vernis in de eene, een penseel in de andere hand, om haar al vast te helpen met den dassenhanger, waarmee ze morgen oom Yan verrassen wil.

De wanden zijn bont versierd, met de, vaak werkelijk knappe en artistieke resultaten van het kinderwerk — kleurige waterverfteekeningen, plak- en houtzaagwerk, alle kunststukken trots voorzien van de signatuur van den auteur!

Ook een heel oud Chineesje, dat te gebrekkig geworden is zelfs voor de pindatrommel, komt met een vriendelijke grijns binnensloffen. Hij mag hier ook komen, en zit al gauw even zeer verdiept in zijn schilderwerk

Een heel oud Chineesje....

als de kinderen, en vol trots wijst hij me ook aan den wand een bonte voorstelling van een Hollandschen molen met een Volendammer visscher op den voorgrond, die toch een Chineezengezicht gekregen heeft. „That 's also mine!”¹⁾ zegt hij.

Als ik het werkstuk prijs, en 't „very nice”²⁾ vind, knikt hij ernstig en overtuigd: „Yes, nice!”

Deze kinderen mogen hier vrij komen, mits ze ook de Zondagsschool bezoeken. Doch Ds Pieron laat ook deze ontspanningsmiddagen niet voorbijgaan om het Evangelie te brengen, en als ik dan, na de opening met gebed, al die kinderen vol ongeveinsde aandacht zie luisteren, het oude Chineesje inclus, hoewel dié geen Hollandsch verstaat, word ik plotseling meer optimistisch.

Ik heb zooveel gezien, deze dagen van zwerven door Katendrecht, dat mij vragen deed, of er wel ooit vrucht op dit met zooveel liefde en geduld gedane werk van Ds Pieron ontdekt zou worden.

Maar nu krijg ik hoop. Deze kinderen! En door deze kinderen misschien de gezinnen.

Er worden vele avondjes georganiseerd, feestavondjes en tentoonstellingen, waarop de ouders het werk hunner kinderen bewonderen en meenemen mogen.

Die vallen zeer in den smaak, en de menschen leeren er den weg naar 't zaaltje door vinden, ook als zij alleen uitgenoodigd worden, zonder de kinderen.

Die oogen van die jongens en meisjes, zooals ze daar vol spanning op Ds gericht zijn, zijn een studie waard,

¹⁾ Dat is óók mijn werk!

²⁾ Héél mooi.

en even komt de lust bij me op, zoo'n mooi onbedorven meisje als Quinie, met haar zachte onschuldige oogen, uit dat gevaarlijke milieu weg te halen, eer dat mooie onherstelbaar verloren gaat,..... om op haar te passen als op een jong zusje.

Dat is 't ook wat Ds Pieron bedoelde, toen hij me zei: „Je hart krimpt soms ineen, als je er aan denkt wat er later van die kinderen wordt, ze zijn haast onafwendbaar voorbeschikt om onder te gaan in 't grauwe zondeleven van deze wijk.”

Ik was blij, dat Ds na dezen cursus een boodschap had voor een der met een Chinees getrouwde Hollandsche vrouwen, en benieuwd eens wat meer van nabij kennis te maken met dat ons zoo vreemd aandoende „gemengde” huwelijks- en gezinsleven.

Op weg daarheen vertelde mijn gids mij 't een en ander daarover.

't Meerendeel der vrouwen is niet wettig getrouwd, maar ze voelen dat als een verkeerden toestand, niet zoozeer om moreele dan wel praktische redenen, wanneer de man vroeg of laat naar China terug zou gaan.

Overigens zijn die „getrouwde” Chineezen trouw en monogaam aangelegd, en ook zij hadden liever hun verhouding wettig gesanctionneerd. Maar daar zit een groote moeilijkheid aan vast. De meeste Chineezen bezitten niet de noodige en door de Hollandsche wet geëischte papieren, om te kunnen trouwen.

En door de vele, gelijkkluidende namen, en de jarenlange afwezigheid blijkt het vaak, ondanks den ernstigsten wil, onmogelijk de noodige stukken te krijgen, daar het begrip „burgerlijke stand” zooals wij dat kennen, in China nog zeer fictief schijnt.

Er wordt jarenlang tevergeefs op gewacht, en ten slotte laten ze het dan maar zoo, zich in het onvermijdelijke schikkend.

Wel komt onze wetgeving hun eenigszins tegemoet, door toe te staan, wanneer het onmogelijk blijkt een geboorteakte en een bewijs van ongehuwdheid te krijgen, dat volstaan wordt met een „akte van bekendheid voor een kantonrechter gepasseerd,” onder vier getuigen.

Maar dat helpt niet veel, want die moeten onder eede kunnen verklaren, dat de bewuste Chinees dan en dan, en op die en die plaats geboren is.

Echte, eerlijke getuigen, en nog wel vier tegelijk vinden, is bijna uitgesloten.

Er zijn wel genoeg andere Chineezen bereid, elke gewenschte verklaring af te leggen, maar die eischen daarvoor een meestal onoverkomelijk hoog bedrag.

Waarop deze laatste poging dan in den regel afstuit, en een concubi-naat volgt.

„Maar hoe komen die blanke vrouwen er eigenlijk toe,” vraag ik, „om

met zoo'n Chinees te trouwen; om de bezorgde toekomst, of een rijk bestaan hoeven ze 't toch niet te doen? En er blijft toch altijd iets..... nou ja, iets onnatuurlijks haast, in zoo'n vermenging, want ten slotte staat een Chinees toch altijd nog veel verder van een blanke, dan bijv. een inlander uit onze koloniën.”

„De schoonmama!” zegt Ds Pieron lachend, zonder dat zijn antwoord me veel wijzer maakt.

„De schoonmama?”

„Ja, men is hier, en in alle havensteden goed op de hoogte van de Chineesche gewoonten en gedachten, en men kent hun hooge opvatting van familieverhoudingen, hun in eere houden van de hechte verwantschapsbanden, of die natuurlijk of aangetrouwd zijn. En..... de in China nog steeds, ondanks alle kentering en verzet, heerschende gewoonte, de bruid, een kind nog vaak, te kóópen van de schoonouders. Die varen er wel bij, óók in Holland. En als zoo'n moeder, vaak ongetrouwd, en op niet al te hoog peil staand, een eenigszins „ge-

Agfa Isochroomopname

In het vaderland der Chineezen

fortuneerden" Chinees, een boardingmaster bijv., in het vizier krijgt, die wat geld te verliezen heeft, dan lijkt dat haar al gauw een aardige partij voor haar dochter. Ze houdt hem in de gaten en animeert hem, en weet, dat als 't „wat wordt" ze er wel bij varen, en met geschenken overladen worden zal. Zoo zijn de meeste vrouwen van Chinezen, of ze Engelsch of Hollandsch zijn, eenvoudig door haar moeder verronseld..... En op haar beurt gaan de dochtertjes later denzelfden weg....." (Slot volgt.)

GEVAREN VAN DEN ZOMER

HOE AANGENAAM HET WARME JAAR-
getijde, hoe bevorderlijk het vertoeven in de buitenlucht, het zonnebad en het baden in open water in den zomer is, zijn er toch *gevaren* aan verbonden, waarop in 't kort te wijzen niet ondienstig is, daar deze gemakkelijk zijn te vermijden, als men de noodige voorzorgsmaatregelen kent en ze dan ook toepast.

Zoo is de overigens zeer gezonde gewoonte van het „blootshoofds" wandelen gevaarlijk, als de zon op het heetst schijnt. *Zonnesteek* kan er het gevolg van zijn. Wie daardoor wordt overvallen, krijgt hevige hoofdpijn, wordt bewusteloos, soms komen er krampachtige trekkingen en stuipen bij. De beste behandeling is in zulke gevallen, den zieke met het hoofd verhoogd op een koele plek te leggen en koud-water-omslagen op het hoofd te doen. Keert het bewustzijn terug, dan late men den patiënt veel water drinken, maar in kleine slokken en langzaam. Uit zoo'n aanval van zonnesteek houdt de zieke niet zelden een zich telkens herhalende hoofdpijn over, een gebrekkig vermogen om zijn aandacht op iets te vestigen of een stoornis van het geheugen. Om dergelijke gevaarlijke ongevallen te vermijden, is het vooral voor menschen met een kaal hoofd, dat de natuurlijke beschutting van den haardos mist, raadzaam bij blakenden zonneshijn een lichten strooien hoed te dragen. In de tropische streken is de zoogenaamde tropenhelm, die hoofd en nek voor de heete stralen van de zon beschut, onontbeerlijk.

Dezelfde gevaren leveren verkeerd of te lang toegepaste *zonnebaden* op, hoe gezond deze overigens zijn ter verhooging van de stofwisseling, ter vermeerdering van den eetlust en ter harding der huid. Zonnebaden zijn tegenwoordig modern, het bruin worden der huid wordt als een teeken van goede gezondheid beschouwd, en is dit ook tot op zekere hoogte, maar al te donker mag de huid niet worden, zij verliest daardoor veel van haar zachtheid en elasticiteit, vormt rimpels aan gelaat, hals en nek en ziet er dan leelijk uit. In het begin moet men niet langer dan tien minuten met het naakte lichaam in de zon liggen en moet dan nog gedurende dezen korten tijd zijn ligging drie à vier maal veranderen, om niet ééne oppervlakte van het lichaam te lang te laten bestralen. Langzamerhand kan men dan het bad verlengen, maar in geen geval mag het langer dan een uur duren. Daarbij is het raadzaam, te sterke inwerking der zonnestralen, vooral op het hoofd, te vermijden. Belangrijk is voorts de *daarop volgende afkoeling door water*, hetzij door een afwassching, hetzij door een bad, want daardoor wordt de werking van het zonnebad gereguleerd.

Ten slotte nog enkele woorden over het *koude baden* in open water. Baden en zwemmen is een uitstekend soort sport in den zomer, bevorderlijk voor de gezondheid en een bron van verversching der krachten voor jong en oud. Toch zijn er ook gevaren aan verbonden, waarop wij hier nog willen wijzen. Vooral kinderen moeten goed ingelicht worden, hoe zij zich bij het koude baden hebben te gedragen. Telkens komen weer gevallen van verdrinken van kinderen bij het baden voor. Deze ongevallen worden niet zoozeer veroorzaakt doordat de kinderen in te diep water baden of zwemmen, als wel door plotselinge stoornissen van de werkzaamheid van het hart. De jeugd pleegt, vooral bij warm weer, dadelijk in 't koude water te springen. Daardoor kan het hart, vooral als men kort te voren veel heeft gegeten, zóó worden overspannen, dat verlamming er het gevolg van is. Kinderen en ook volwassenen mogen derhalve pas 1½ uur na den hoofdmaaltijd gaan baden. Is men warm of bezweet van 't loopen of fietsen, dan moet het lichaam eerst wat afgekoeld worden, eer men te water gaat. En ook dan nog is het raadzaam, eerst armen en beenen en de hartstreek met water te bevochtigen, om elk gevaar te vermijden. Het oponthoud in het koude water mag niet langer dan tien minuten achtereen duren. Flink afdrogen en lichaamsbeweging ná het baden is aan te raden, de goede werking van het *koude bad* wordt er door verhoogd.

Dr J. V.

De *Rafflesia Arnoldi*, een bloem met een doorsnee van ongeveer een meter, die op Sumatra groeit. De kolossale bloem ontplooit zich direkt boven den grond. Men ziet geen steel of bladeren. Ze verspreidt een onaangename geur, waardoor vliegen worden aangetrokken. De tinten zijn prachtig, namelijk geel en sterk rood. Haar eigenaardige naam dankt deze reuzenbloem aan haar beide ontdekkers Sir Raffles en Dr Anold.

CHINEESCH GEZINSLEVEN IN HOLLAND (SLOT) door G. J. PEELLEN

WE ZIJN BIJ DE WONING AANGEKOMEN. Ik was er al aan gewoon geraakt, om overal waar we Chineezzen bezochten, maar zoo de trap op te loopen en binnen te gaan.

Maar hier belde Ds aan, hoewel ook hier de deur aanstond.

„Bij gemengde gezinnen kun je dat niet doen. Ze staan erop, als andere Hollanders behandeld en gerespecteerd te worden.”

Een Europeesch emaille naambordje prijkt hier op de deur. „Chiem Liem.”

„Ja, wie is daar?” klinkt het van boven, uit de donkerte van het trappenportaal.

„O, juffrouw Liem, ik, ik heb een vriend bij me. Mogen we even boven komen?”

„O, bent u het dominee. Ja natuurlijk.”

Twee steile, smalle trappen, dan zie ik in 't vage licht, dat door de matglazen bovendeur uit de kamer komt, een vrouw, de schort voor, mouwen opgestroopt, zeepop om de polsen. Ze droogt een hand aan haar schort, noodigt tot binnenkomen, „maar we moeten niet zien hoe 't er uit ziet, want ze is net aan de wasch.”

Hollandsch, door en door!

We komen in 't vertrek, dat huis-, eet-, slaapkamer en keuken tegelijk is.

Een groot fornuis staat roodgloeiend, daarvoor een driepoot met een tobbe vol waschgoed. Een lijn door de kamer, met stukken goed, die te drogen hangen, een tweepersoons ledikant, twee groote, diepe bedsteden,

een wiegemand met een huilend kind, een provisiekast, een aanrecht vol vaat, en een groote koperen kooi met een krijschenden papegaai, een mahoniehouten linnenkast, tafel en stoelen, en in de ruimte die nog over blijft, de vrouw, wij, een jochie, dat nog in de kruiperiode is, en op handen en voeten onder de tafel door, nieuwsgierig opkijkend, naar ons toekomt.

Aan de tafel een jongen en een meisje, die ik daar net al op de slöjdes ontmoet heb, en die ons blijkbaar vooruit gehold zijn.

Ze waren bezig te lezen in een Kerstboekje, roodgerugd, dat ze meegekregen hadden, maar komen nu met uitgestrekte handjes, en een blijden blik van verwonderlijkheid op „meester” en mij toe.

Het is een groot vertrek, maar men heeft zóó met de ruimte moeten woekeren, dat ik me afvraag, hoe er nog plaats overblijft om te „leven.”

Ds wil niet lang storen, nu de vrouw druk is met de wasch, en doet vlug zijn boodschap af.

Ik kijk onderwijl eens rond.

Aan den wand hangen broederlijk naast elkaar het Angelus van Millet, een slechte kleurenreproductie in smakeloos „gouden” lijst, en een prachtig met gouddraad op een blauw zijden lap geborduurde draak, echt Chineesch handwerk.

We zitten nog maar even, hebben juist voor een „bakkie thee” bedankt, als het hoofd van het gezin, de heer Chiem Liem, binnenkomt.

Een magere Chinees, die als boardingmaster zijn huwelijk begonnen, doch, aan lager wal geraakt, door zijn speelschulden, thans kellner is in het Chong Kok Low restaurant in de Delistraat, waar hij ons gisteravond nog, met een onnavolgbaar gracieus gebaar, ons kopje echte Chineesche thee met een „loembia” (croquetje) reikte. Toen vond ik hem een aardig, vrijmoedig type, die een vertrouwelijk praatje aan ons tafeltje bleef maken..... nu groet hij ons schuw en verlegen, met een schichtigen blik naar zijn vrouw, die hem direkt bazig bevelend om een boodschap stuurt.

Zonder iets te zeggen, gehoorzaamt hij.

„Hoe is dat mogelijk?” vraag ik, als we weer buiten staan. „Dat is toch zoo volkomen in strijd met de toestanden en de opvattingen in China, waar de vrouw, nou ja, geduld wordt, omdat ze nu eenmaal noodzakelijk is voor de huishouding en de kinderen, maar overigens als een wezen van lager orde beschouwd wordt?”

„Ja, in China, maar dát brengen de Europeesche vrouwen hun gauw aan 't verstand, dat ze hier niet in China zijn. En tegen zoo'n Hollandsch of Engelsch type zijn ze niet opgewassen.

„In hun gezin zitten ze er onder, maar buitenshuis blijven ze hun opvattingen getrouw.”

Bijna op 't zelfde oogenblik zie ik met eigen oogen de bevestiging van zijn woorden.

De Chineezzen, die wij tegenkomen groeten allen respectvol mijn geleider.

Voor ons uit, een paar honderd meter, loopt Liem, gedwee de boodschap voor zijn vrouw verrichtend.

Om den hoek van de Delistraat zien we mevrouw Pieron aankomen, op weg naar 't zaaltje voor een handwerkscursus met de halfbloed meisjes.

Liem, die haar heel goed kent, passeert haar, zonder groet, ondanks het vriendelijke knikje van mevrouw.

Hij is hier op straat, buiten het bereik van zijn vrouw, dus zijn eigen baas en Chinees. Zijne majesteit de man, die een dame, „maar slechts een vrouw,” met geen groet verwaardigt. Thuis een pantoffelheld, een ontroonde koning.....

**M
E
N
U**

樓國中

**Eerste Chineesche
RESTAURANT
CHONG KOK LOW**

MAATSCHAPPELIJKE SPLINTERS

HET BOSJESHOK

AN EEN LANGE WERKTAFEL ZITTEN de „jongens.” Hun handen grijpen in het losse kachelhout en schikken de houtjes met een paar handige grepen tot een afgewerkt, rond geheel. Het touwtje wordt er om heen gelegd en de knoop getrokken.

Zoo werken zij door, negen uur per dag.

Achter hen dreunt de hakmachine. De planken en latten schuiven onder den bijl door, die regelmatig en eentonig zijn werk doet.

„'t Is slecht hout,” zegt Pijpie, „het splintert onder je grijpers *) weg.”

„De nerf zit valsch,” gromt de „Lange.” „Dat heb je wel eens meer in dat oude afbraakgedoetje.”

Naast hem zit „Soepenbrie.” Hij heeft dorst. Zaagsel en de lucht van oud hout, droogt je keel uit. Hij wrijft met zijn tong de lippen nat, net als een hond, die snakt naar water. Maar hij snakt naar iets anders. „'k Zou er best eentje lusten,” zegt hij, „eentje maar voor de dorst en de warmte. Zet die deur toch open, jongens!”

„Je laat hem dicht,” waarschuwt de „Lange,” „anders staat het cheffie ongemerkt voor je, als 't ie open is.”

„En dan ziet ie, dat je slabakt, luiwammes,” vult een ander aan. „Je hebt er pas honderd of zoo wat, moet je die stoot van mij eens zien, tweehonderd zeker.”

Hij wijst op den stapel, die voor hem ligt en lacht dien als het ware toe.

't Is weer stil in de werkruimte. Je hoort alleen de slaghouten, die het hout tusschen de touwstropjes drijft.

Plotseling begint er één een deuntje te zingen, een melodie, ergens opgedaan in een evangelisatie of samenkomst, of bij een straatprediking misschien, toen hij koud en hongerig in een portiekje stond, met een hart, dat klopte vol leed. Het steekt aan, de anderen gaan meezingen en meebrommen. Splinterstemmen, waar de heesche toon der zonde in broemt.

Ik hoor het, buiten staande, midden op de binnenplaats, waar een mat zonlicht over waast. 't Klinkt nu luider en forscher, ik hoor de woorden en neurie met hen mee:

Leid door de zwarte nacht, die om mij is,
Mijn Licht, mij voort!
Ver is mijn huis en diep de duisternis,
Leid Gij mij voort!
Schoon ook de toekomst mij verborgen zij,
Licht stap voor stap mij met Uw schijnsel bij.....

't Geklos der houten dreunt er door heen. 't Gekraak van de planken onder de slagbijlen en het heesch gebrom der zondestemmen, die valsch inzetten en trillen van onbegrepen leed...

Ik moet dat bosjeshok in. Ik ben op weg er heen, ik moet het werk gaan stil leggen, want de lente naakt en kachelhout is niet meer verkoopbaar bij die hitte...

Maar ik aarzel. Dat zingen, zie je, onder het geklots der slaghouten! Daar zit toch een slag in van een eeuwigheids-te-deum.

En ik ga terug, het kantoor in... Morgen zal ik het werk stil leggen, morgen... laat ze vandaag nog werken en... zingen... Want mijn hart zingt mee en „splintert” de zorgen weg voor die meezingende jongens daarginds in het zaagsel en het geronk van het bosjeshok:

„Uw trouw was mij nabij, ook verder
Leid Gij mij voort!”

w. l.

*) handen.

OVERPRODUCTIE IN DE NATUUR

WOORDEN ALS CRISIS, LOONSVERLAGING, koopkrachtsvermindering, devaluatie en dergelijke, verduisteren reeds sedert langen tijd den hemel van het nuchtere denken.

Niemand en iedereen heeft inzicht in de alles en allen omvattende catastrofe, die niet alleen het bestaan van naties, maar zelfs van werelddeelen bedreigt.

Maar allen wijten de crisis aan „de machine” en „de overproductie” en men weet slechts één weg om er uit te geraken, nl. nóg grooter fabrieken te bouwen om beter met het buitenland te kunnen concurreren.

Intusschen is de Mei-maand voorbijgegaan en dit noopt mij even uw aandacht te vragen voor een andere overproductie. Een overproductie, waartoe de mensch wel vaak de behulpzame hand biedt, maar die toch ook in de vrije natuur zonder zijn hulp tot stand komt (ja zelfs ondanks zijn tegenstand).

Een terugblik op de allen verrukkende bloemenweelde van de Mei, brengt ons als vanzelf tot deze overpeinzing.

Wat beloofden de appels veel. Als elk bloemetje eens een vrucht werd!... Wat is de oogst misschien gering!

Maar al is de oogst misschien groot, hoe weinig vruchten beantwoorden dan nog aan hun eigenlijke bestemming? Want we willen nu eens niet denken aan de volle manden door de juichende (of misschien klagende?) eigenaars weggedragen, maar aan de instandhouding van de soort, waarvoor toch eigenlijk de vrucht wordt gevormd.

Waarbij we niet denken aan het sappige vruchtvleesch, maar aan de diepverborgen pitten. Want de rijpe pit behoort aan een nieuw boompje het aanzijn te geven. Bij de slechte soorten ligt de grond onder den boom vaak bezaaid met appels. En hoeveel planten komen er uit?

De beuken geven sommige jaren zulk een overvloed van beukenootjes, dat ze bij emmers vol worden verzameld. Verscheidene geven echter een kiemplant, die met haar groenen kraag heel parmantig op haar eene pootje tusschen 't dorre blad staat. Maar hoevele brengen het tot den trotschen staat van beukenboom?

Bloei blijkt hier overproductie.

Trek nu met dit inzicht gewapend de natuur in en merk op, hoe kwistig de natuur haar kracht in uitbundige bloesempracht verspilt.

Om nu maar bij de planten te blijven: van den trotschen eik, dien men bij het ontkiemen slechts bloemen ziet dragen (de bladeren komen iets later) tot de gevreesde microben, die zich oneindig deelen, overal diezelfde kwistige overvloed.

Het begint al met de vorming der duizenden bloemknoppen. Maar ook in de bloemen, dezelfde schijnbare krachtsverspilling. *Eén* stuifmeelkorrel slechts uit de duizenden van een helmknop bevrucht de wachtende eicel.

Wie zou het aantal stuifmeelkorrels durven schatten van een bloeienden els of wilg? Ja, wie denkt er eigenlijk aan, dat de katjes, die zoo gezellig geschikt kunnen worden, ook een taak te vervullen hebben in het rijk der natuur?

En dan die lastige overproductie van het onkruid. De betere zandgronden, zooals ons dorp (Chaam) ze bezit, bieden een uitstekende gelegenheid, dit euvel van nabij te bestudeeren. Wat men zaait, komt op ook.

Neem nu eens de beruchte onkruidplant de „zwarte nachtschade.” Zulk een plant met duizend bessen is geen zeldzaamheid en elk van die bessen bevat talrijke zaden.